CZU: 81'373.46
ORCID: 0000-0002-7326-853X

Svetlana CALARAȘ
Universitatea de Stat din Moldova
(Chișinău)

CONSIDERAȚII ASUPRA PARONIMIEI TERMENILOR EDITORIAL-POLIGRAFICI

Considerations on the paronymy of the editorial-printing terms

Abstract: Paronyms are word pairs, which have a different meaning but a similar phonetic structure (the difference in form is reduced to only one or two sounds), and because of this they can be easily confused. They can be researched according to the belonging of the notional content of the terms to the same or different fields, or, in general, according to the lack of belonging to a specialized field. The use of paronyms leads to mistakes in both non-specialized and specialized discourse, which results in the imminent need to develop a comprehensive dictionary of editorial-polygraphic terms. The observations made on some corpora of examples, selected from several modern editorial-polygraphic course materials, showed us the need to rigorously revise and edit everything that is called strictly specialized, scientific text, in order to consolidate the Romanian language as a functional language in the publishing-polygraphic field to avoid lexical and grammatical errors in oral and written scientific discourse.
Keywords: paronyms, meaning, form, field, specialized text, examples, scientific discourse.

Rezumat: Paronimele sunt cuvintele perechi, care au sens diferit, dar o structură fonetică asemănătoare (diferența de formă se reduce la numai un sunet sau două), și din această cauză pot fi ușor confundate. Ele pot fi cercetate în funcție de apartenența conținutului noțional al termenilor la același domeniu sau diferitor domenii, sau, în general, în funcție de lipsa apartenenței la un domeniu specializat. Utilizarea paronimelor duce la greșeli atât în discursul nespecializat, cât și în cel specializat, ceea ce rezultă în necesitatea iminentă de elaborare a unui dicționar amplu de termeni editorial-poligrafici. Observările efectuate asupra unor corpusuri de exemple selectate din câteva suporturi de curs editorial-poligrafice moderne ne-au demonstrat necesitatea redactării riguroase a tot ce se numește text strict specializat, științific, pentru a consolida limba română drept limbă funcțională în domeniul editorial-poligrafic și a evita erorile de ordin lexical și gramatical în discursul științific oral și scris.
Cuvinte-cheie: paronime, sens, formă, domeniu, text specializat, exemple, discurs științific.

Din punct de vedere paradigmatic, paronimia ocupă un loc important în relațiile lexico-semantice dintre termenii editorial-poligrafici. Paronimele sunt cuvintele perechi, care au sens diferit, dar o structură fonetică asemănătoare (diferența de formă se reduce la numai un sunet sau două), și din această cauză pot fi ușor confundate: „Expresia confuzie

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)

de termeni este înţeleasă ca orice înlocuire a unui termen prin altul, într-un context dat, indiferent de forma sau sensul pe care-l au. Cauzele care duc la confuzia de termeni sunt multiple, dar toate decurg, în fond, din gradul de cultură al vorbitorilor. Cel mai frecvent sunt confundate paronimele sau cuvintele care se aseamănă din punct de vedere formal şi se deosebesc, într-o măsură mai mare sau mai mică, în ceea ce priveşte sensul. Nu de puţine ori, paronimele sunt folosite impropriu, în contexte inadecvate, unul în locul perechii sale, producând prin aceasta un comic verbal." scrie ilustra academiciană Inga Druță în monografia „Magia Cuvintelor" (p. 9).

Astfel, în situația când identificăm în text coincidențe parțiale a unor unități lexicale, care din punct de vedere semantic nu au nimic în comun, putem vorbi de *paralexie* (*para* din gr. „la fel, alături", *lexis* – „vorbă, enunț"), sau, mai tradițional, de *paronimie* (*para* din gr. „la fel, alături", *onyma* – „nume"). (Bahnaru, p. 135)

Paronimele pot fi cercetate în funcție de apartenența conținutului noțional al termenilor la același domeniu sau diferitor domenii, sau, în general, în funcție de lipsa apartenenței la un domeniu specializat. În această ordine de idei, putem clasifica paronimele în terminologia editorial-poligrafică din trei perspective: intradomenială, interdomenială și extradomenială.

1. perspectiva intradomenială – termenii sunt cercetați în cadrul unui și aceluiași domeniu (în cazul nostru, cel editorial-poligrafic). De exemplu: *colograf – colorgraf*, *dispozitiv – diapozitiv, onset – of(f)set, formă – format,* etc.

• *colograf* – dispozitiv de reproducere a scrierii de mână, cu un rulou și o placă gumată;

colorgraf– aparat de selectare a culorilor primare pentru reproducerea în tricromie.

• *dispozitiv* – s.n. ansamblu de piese legate între ele într-un anumit fel (de obicei imobil), care îndeplinește o funcție determină într-un sistem tehnic;

diapozitiv – s.n. imagine fotografică pozitivă, realizată pe un film sau o placă transparentă, care apoi este proiectată pe un ecran cu ajutorul diascopului.

• *formă* – s.f. pagină de zaț completată de jur împrejur cu material de albitură și închisă într-o ramă metalică, gata pentru a fi introdusă în mașina de tipar;

~ de tipar: ansamblu de elemente tipografice ce realizează transferul cernelii pe coală.

format – s.n. totalitatea dimensiunilor unei tipărituri în funcție de modul în care sunt împăturite colile de tipar care o alcătuiesc; dimensiunile zațului pe o pagină.

• *onset*– s.n. procedeu de imprimare fără contact, pe baza atracției electrostatice;

of(f)set – s.n. procedeu de imprimare plano-grafică, cu clișee de metal care imprimă pe hîrtie prin intermediul unei pelicule de cauciuc.

2. perspectiva interdomenială – conținutul noțional al termenilor face parte din domenii de referință diferite (terminologii a diferitor domenii). Exemple: *adsorbție – absorbție, conjunctură – conjectură, a releva – a revela, literar – literal(ă),* etc.

• *adsorbție* – s.f. (fizică, chimie) fixare și acumulare a moleculelor unui gaz sau unui corp lichid pe suprafața unui corp solid.

absorbție – s.f. (poligr.) extragere, aspirare.

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)

• *cracare* – s.f. (indust.) proces industrial de descompunere, la temperaturi şi presiuni înalte, a unui compus organic în molecule mai simple, folosit mai ales în industria petrolieră.

craclare – s.f. (poligr.) fisurarea peliculei de culoare vernis sau grund.

• *conjunctură* – s.f. (econ.) totalitate a trăsăturilor care caracterizează un anumit moment al procesului dezvoltării economice.

conjectură – s. f. (poligr.) corectare a textului pe baza prezumțiilor deduse din analiza manuscrisului.

• *literar* – adj. (literat.) care aparține literaturii, care se referă la literatură, care corespunde cerințelor literaturii.

literal(ă) –adj. (edit.) traducere sau transcriere cuvânt cu cuvânt.

• *a releva* – vb. (literat.) a pune în lumină, a scoate în relief; a evidenția, a remarca, a sublinia.

a revela – vb. (poligr.) a face vizibilă o imagine fotografică latentă prin developare.

3. perspectiva extradomenială – cercetarea tangențelor dintre limba comună şi cea specializată. Majoritatea paronimelor circulă în limbajul comun, fiind folosite la locul nepotrivit şi în sensul total nepotrivit contextului, ceea ce duce la unele confuzii la receptarea mesajului de către receptor. Exemple de paronime: *a releva – a revela, accidențe - accidente maculare – imaculare*, *anual – anuar* etc.

• *accidențe* – s.f. (poligr.) lucrare tipografică de tip special care foloseşte în mod variat literele, liniile şi ornamentele în scopul realizării unor efecte de reclamă.

accidente – s.n. întâmplare neprevăzută care poate provoca o avarie, rănirea sau moartea cuiva.

• *anual* – adj. care are loc o dată pe an; care durează un an; care corespunde unui an.

anuar – s. n. (poligr.) publicație periodică anuală care prezintă activitatea unei instituții, a unei întreprinderi etc. sau care conține studii științifice.

• *imaculare* – s.f. candoare, castitate, feciorie, inocență, neprihănire, nevinovăție, pudicitate, pudoare, virginitate.

maculare – s.f. (poligr.) deteriorare a unei coli de tipar, îmbâcsind-o cu prea multă cerneală; murdărire prin contact a colii imprimate sau neimprimate cu cerneala unei coli proaspăt tipărite.

• *a releva* - a pune în lumină, a scoate în relief; a evidenția, a remarca, a sublinia.

a revela – vb. (poligr.) a face vizibilă o imagine fotografică latentă prin developare.

• *tartraj*– s.n. operație de adăugare de acid tartric în mustul de struguri pentru a-i mări aciditatea.

tartaj – s.n. (*poligr.)* bucată de carton pentru confecționarea copertei.

Aşadar, utilizarea paronimelor duce la greşeli atât în discursul nespecializat, cât şi în cel specializat, ceea ce rezultă în necesitatea iminentă de elaborare a unui dicționar amplu de termeni editorial-poligrafici.

Atunci când vorbim de utilizarea corectă a termenilor într-un discurs oral sau scris, ne dăm seama că fenomenul paronimiei apare nu doar în textele nespecializate, dar şi în cele semi-specializate şi, paradoxal, în textele strict specializate, acolo unde

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)

specialiștii din domeniu cu siguranță trebuie să-și dea seama care trebuie să fie termenul corect utilizat în context. Drept sursă a exemplelor ce urmează am luat preponderent suporturile de curs ale Facultății de Textile și Poligrafie a Universității Tehnice a Moldovei din anii 2008-2015, unica sursă de text strict specializat editorial-poligrafic modern al specialiștilor din acest domeniu din Republica Moldova.

a. Nivel intradomenial

- ***Of(f)set – onset***

„Procesoarele moderne reprezintă linii de producție automate și compacte, care realizează consecutiv toate operațiile tehnologice ale procesului de prelucrare a formelor de tipar *ofset*." (Adascalița, p. 74) Aici receptorul mesajului trebuie să fie atent să nu confunde cele două tipuri diametral opuse de tipărire.

- ***Dispozitive – diapozitive***

„Utilizarea pe scară largă a acestor *dispozitive* de intrare se datorează dimensiunilor compacte și prețurilor reduse, deși pentru activitatea profesională tradițională acestea nu sunt utilizate." (Adascalița, p. 9)

„Modelele intermediare pot digitaliza *diapozitive*, negative, în unele cazuri folii transparente." (Adascalița, p. 11)

- ***Compacitate – compactitate***

„[…] *compacitatea* și ușurința de întreținere a dispozitivului" (Adascalița, p. 96). Aici autorul a avut în vedere, cel mai probabil, termenul *compactitatea* dispozitivului.

- ***Cerneluire– cernire***

„Prin intermediul sistemului de *cerneluire*, […], este aplicat stratul de cerneală pe suprafața formei de tipar." (Adascalița, p. 100)

Conform dicționarului, *Cerneală, cerneli*, s. f. (Rar și popular) înseamnă „Faptul de a *cerni*, vopsire în negru; *cernire*, cănire, înnegrire." Astfel, termenul *cerneluire* este inexistent, și respectiv, greșit, sau este o variație neologică a aceluiași termen, un neonim.

- ***Cilindru doctor – cilindru ductor***

„Duritatea *cilindrului doctor*" (Scobioală, Partea I, 2010, p. 34), „Presiunea între *cilindrul doctor* și cilindrul de dozare" (Scobioală, Partea I, 2010, p. 35), vs. „Pentru duritatea *cilindrului ductor* de 70 unități [...]." (idem.)

- ***Coronă – coroană***

„Descărcarea în *coroană* este ușor de menținut sub control […]." (Scobioală, Partea I, 2010, p. 41) Tot aici găsim și termenul *coronă* într-o figură.

„Descărcarea în *coroană*, *coroana* electrică, se produce în rezultatul neomogenității câmpului electric în apropierea unuia sau a ambilor electrozi." (idem.)

„Dacă coronează doar anodul, *coroana* se numește pozitivă." (Scobioală, Partea I, 2010, p. 42) (coronează – se descarcă în coroană)

„În *coroana* bipolară coronează ambii electrozi." (Scobioală, Partea I, 2010, p. 43)

În sursele românești se menționează termenul *coronă* (Ciolacu, p. 37), de aici concluzionăm că *coronă* este termenul corect românesc, *coroană* fiind un regionalism moldovenesc.

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)

- ***Cleșeu - clișeu***

„De aceea, chiar și pentru imprimarea pe diferite *cleșeuri* este necesară luarea unor decizii reieșite și din considerații economice.” (Scobioală, Partea II, 2010, p. 12), sau „Dificultăți apar atunci când este necesară imprimarea imaginilor combinate ce conțin și *cleșeuri* și semitonuri rasterizate.” (idem) și „Grosimea *clișeului* – reprezintă una din caracteristicile ce poate avea mare importanță pentru procesul de imprimare.” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 45) Conform dicționarului explicativ, termenul *clișeu* este cel corect, celălalt fiind un paronim incorect.

- ***Digitalizare – digitizare***

„Cu trecerea timpului, dispozitivele de *digitalizare* devin mai accesibile, iar calitatea imaginilor – mai înaltă.” (Adascalița, p. 5)

„Prin urmare, pregătirea originalului pentru a fi transmis la calculator este adesea numită „digitalizare / *digitizare*” (digitizing).” (Adascalița, p. 7) Folosirea acestui dublet paronimic este corectă în orice versiune a lui.

A digitaliza – vb. tr. a coda numeric o informație, a transpune un document în formă digitală.

A digitiza, vb. I. tranz. a converti un semnal electric de tip analog într-o formă digitală, recunoscută de computer, sau a converti (imagini sau sunet) într-o formă digitală care poate fi procesată de un computer. În limba de origine a termenului, limba engleză, *digitalize* și *digitize* sunt sinonime, primul având și sensul de a începe a folosi tehnologie digitală, a avea acces la calculator. Astfel, înțelegem că *a digitaliza* este un hiperonim, iar *a digitiza* – un hiponim.

- ***Deflector – reflector***

„*Deflectorii* reprezintă dispozitivele de deviere a unui flux electronic din direcția inițială de mișcare.” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 50)

„Fascicolul *reflectat* de *deflector* trece înapoi prin lentilă și cade pe suprafața plană.” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 51) Aici avem două concepte diferite, cu o singură tangență – cea de deviere a luminii.

- ***Imprimeu – imprimat– imprimant***

„Pentru a obține *imprimeuri* de calitate pentru tiparul înalt, este necesar de a asigura un contact puternic între formă și suprafața imprimată.” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 5)

„După aplicarea cernelii pe suport, *imprimatul* trece pe sub sursele de radiație ultravioletă.” sau „Ele oferă posibilitatea obținerii pe *imprimate* a efectului metalizat sau a altor efecte cum ar fi luciul, sideful, sporirea calităților artistice și publicitare ale *imprimatului*.” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 57, 62) Aici are loc substantivizarea unei forme participiale a verbului „a imprima”.

O altă situație vedem în cazul când se utilizează o formă necorespunzătoare a acestui verb în același context, mai ales când merge vorba de textul specializat: „Uscarea neconformă este determinată de reținerea unui procent mare de solvent în *imprimant*, din cauza acestuia se mărește fie cantitatea de solvent rezidual care iese în atmosferă (miros), fie cantitatea de solvent care intră în aliment (gust).” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 22) Aici merge vorba despre siguranța alimentelor ambalate în produsele poligrafice de tip cutii, ambalaje din polietilenă, celofan, etc. și efectul cernelii folosite în poligrafie

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)

asupra degradării chimice, biochimice și biologice a alimentelor. Cu siguranță ar trebui să fie folosit termenul *imprimat* (produs poligrafic), și nu paronimul acestuia – *imprimant* (presa), deoarece cerneala trebuie să se usuce pe produsul tipografic, și nu pe presa tipografică. Încurcarea acestor paronime duce la confuzie din partea receptorului literaturii specializate.

b. Nivel interdomenial

Difuzare – difuziune

În textul **juridic-administrativ**, care este cel mai exigent cât privește corectitudinea utilizării termenilor, avem așa exemple de paronime: „Editorul este în drept să utilizeze producția editorială proprie pentru asigurarea activității statutare, să *difuzeze* de sine stătător producția editorială sau să beneficieze de serviciile *difuzorilor*." (Scobioală, Partea I, 2008, p. 8), sau „Activitatea editorială are următoarele etape: pre-press, tipărire, *difuzare*." Aici *difuzarea* presupune punerea în vânzare a producției editoriale, pe când *difuziune* exprimă reproducerea unor fonograme audio, a unei înregistrări de către o organizație de difuziune (radio, tv): „Organizațiile de *difuziune* au dreptul, fără consimțământul interpretului, producătorului de fonograme și al altei organizații de *difuziune*, să imprime interpretări și emisiuni pentru folosire pe termen scurt, precum și să reproducă atare imprimări." (Scobioală, Partea I, 2008, p. 112)

Observăm că atât în **textul publicistic**, de exemplu, în *Ziarul de Gardă*: „Difuzarea filmului „Crimeea. Calea spre Patrie", care urma să fie astăzi prezentat la Chișinău, a fost contramandată din cauza unor dificultăţi de ordin tehnic, anunță reprezentanții Agenției Internaționale de Știri „Russia Today". (Berghiu, 2015), cât și în lexicul comun, cuvântul *difuzare* are sensul de reproducere a unei înregistrări audio sau video la un post radio sau de televiziune, și nu punerea în vânzare, sau distribuirea producției editoriale. Are loc o mutație de sens, fenomenul metasemiei.

c. Nivel extradomenial

• ***Randomerizat – randomizat***

„Una dintre ultimele realizări ale cilindrilor anilox este întitulată cilindru din ceramică *randomerizată*. Aceasta reprezintă un cilindru simplu pe suprafața căruia prin pulverizare plasmatică sunt aplicate *aleator* particule de oxid de crom." (Scobioală, Partea II, 2010, p. 15)

În dicționar găsim termenul *randomizat* – Care a fost distribuit întâmplător. (MDA2 (2010)). Rădăcina este aceeași – de la *random* (*engl.*- la întâmplare, aleator). Aici putem vorbi fie de o greșeală de ordin morfematic, fie de o creație terminologică, un nomen.

• ***Gomaj – gumaj – gumare***

„Stratul subțire de *gumare* este aplicat pe placa developată și spălată pentru a o proteja de murdărire, amprente etc." (Adascalița, p. 80) (*a guma* - vb. tr. 1. a aplica un strat de gumă sau de cauciuc pe suprafața unui obiect. 2. a aplica un strat de clei, de lipici, pe dosul unei etichete, mărci poștale etc. (după fr. *gommer*))

gomaj sn (fr. *gommage*) 1. (Teh) Blocare a segmenților în canalele din piston, ca urmare a depunerilor reziduurilor de ardere. 2. Eliminare a celulelor moarte ale pielii realizată cu un produs cosmetic ușor abraziv.

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)

gumaj s.n. Aplicare a unui strat de cauciuc pe suprafața unui obiect; gumare. (Cf. fr. *gommage*)

• ***Matrice – matriță – patriță***

„Cele mai multe scanere moderne pentru casă și birou sunt bazate pe două tipuri de fotoreceptori (*matrice*): CCD (Charge Coupled Dispozitiv) sau CIS (Contact Image Sensor).” (Adascalița, p. 25), sau „Obținerea *matriței* se face cu ajutorul presei de stanțare (vulcanizator de precizie înaltă).” (Scobioală, Partea I, 2010, p. 121) și „După verificare, *patrița* poate fi utilizată la confecționarea matriței.” (idem.) (patriță – forma cu elemente imprimabile în relief, care folosește pentru obținerea matrițelor)

Așadar, nu trebuie de confundat *matricea* cu *matrița*: prima se referă la tehnică electronică, iar a doua – la formele de tipografie, pe când *patrița* este predecesoarea *matriței*, forma brută, ce urmează a fi imprimată. Termenul *matricea* poate fi folosită și în alte domenii decât cel editorial-poligrafic, pe când *matrița*, și, mai ales *patrița*, au o semnificație mai îngustă, mai specializată. Specialistul trebuie să fie atent să nu le confunde în discursul specializat scris sau oral.

În concluzie, observările efectuate asupra unor corpusuri de exemple selectate din câteva suporturi de curs editorial-poligrafice moderne ne-au demonstrat necesitatea redactării riguroase a tot ce se numește text strict specializat, științific, pentru a consolida limba română drept limbă funcțională în domeniul editorial-poligrafic și a evita erorile de ordin lexical și gramatical în discursul științific oral și scris. Paronimia este un fenomen lingvistic ce apare uneori intenționat, alteori din greșeală, dar, cu siguranță, trebuie evitat pentru a nu pune în pericol monosemantismul și monoreferențialitatea termenilor din orice domeniu de referință.

Referințe bibliografice:

1. ADASCALIȚA, L.,CAZAC, V. *Utilaj în industria poligrafică. Utilaj tipografic pre-press. Note de curs.* Chișinău: Universitatea Tehnică a Moldovei, 2015. 112 p.

2. BAHNARU, Vasile. *Lexicologia practică a limbii române.* Chișinău: S.n., 2013. 490 p.

3. BEGHIU, Tatiana. *De ce este contramandată difuzarea filmului „Crimeea. Calea spre Patrie”?* https://www.zdg.md/stiri/stiri-culturale/de-ce-este-contramandata-difuzarea-filmului-crimeea-calea-spre-patrie(vizitat 11.07.2019)

4. CIOLACU, Florin. *Fundamentări poligrafice în era tiparului digital.* Iași: Performantica, 2011. 300 p.

5. DRUȚĂ, Inga. *Magia cuvintelor, Ed a II-a.* Chișinău: Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, 2012. 124 p.

6. SCOBIOALĂ, V., LISNIC, V. *Procese editoriale. Anexe. Partea I-a.* Chișinău: Universitatea Tehnică a Moldovei, 2008. 164 p.

7. SCOBIOALĂ, V., LISNIC, V. *Tehnologii poligrafice – flexografia. Partea I. Note de curs.* Chișinău: Universitatea Tehnică a Moldovei, 2010. 148 p.

8. SCOBIOALĂ, V., LISNIC, V. *Tehnologii poligrafice – flexografia. Partea II. Note de curs.* Chișinău: Universitatea Tehnică a Moldovei, 2010. 152 p.

BDD-A31594 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:21 UTC)